

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ СХОДУ

ISSN 1682-5268 (on-line); ISSN 1608-0599 (print)

Shidnij svit, 2024, No. 3, pp. 150–176

doi: <https://doi.org/10.15407/orientw2024.03.150>

UDC 025.4:930:811.411.16

USING THE UNIVERSAL CLASSIFICATIONS IN DESCRIPTION OF THE JUDAICA COLLECTION OF INSTITUTE OF MANUSCRIPT OF V. I. VERNADSKY NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE

Oleksiy Khamray

DSc (Philology), Senior Researcher

A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine

4, Mykhailo Hrushevskyy St., Kyiv, 01001, Ukraine

akhamray@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-1343-5460

The proposed article is devoted to improving the classification of literature on Jewish studies kept in the collections of both the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine and other scientific libraries.

Ukraine inherited from the former USSR a significant number of collections of literature in the area of Jewish studies, which include, in particular, the collection of the Department of Jewish Studies at the Institute of Manuscripts in Vernadsky Library.

The issue of systematization, classification and cataloguing of the Judaic literature still remains not fully resolved. This state of affairs can be illustrated by looking at the classification of the languages of the respective texts. In particular, the Universal Decimal Classification (UDC), widely used in modern Ukraine, indicates the following classification possibilities for the Hebrew language within Class 8 of the Classification:

811.4 Afroasiatic, Nilo-Saharan, Congo-Kordofanian, Khoisan languages

811.41 Afroasiatic languages

811.411 Semitic languages

811.411.16 Hebrew

811.411.16'02 Biblical Hebrew

811.411.16'03 Mishnaic

811.411.16'04 Rabbinical

811.411.16'08 Modern Hebrew.

The potential of this classification is quite limited and it uses concepts borrowed from different branches of linguistics. For example, not all variants of the Hebrew language can be correctly classified as Jewish languages. On the other hand, many Jewish languages are non-Semitic and should be classified within their respective language families.

It is not our intention to classify the Jewish languages on the basis of purely linguistic parameters; the main goal of our study is to unambiguously relate a particular language and therefore the study, to the context of Jewish studies regardless of how correct and consistent the used classification system is for a particular sphere or knowledge.

This allows us to conclude that the Ukrainian version of the UDC has sufficient potential for classifying research in the field of Jewish studies.

Keywords: Biblical studies; Jewish history; Jewish languages; Judaica studies; library and bibliographical classification

ЗАСТОСУВАННЯ УНІВЕРСАЛЬНИХ КЛАСИФІКАЦІЙ ДЛЯ ОПИСУ ЗІБРАНЬ ФОНДУ ЮДАЇКИ ІНСТИТУТУ РУКОПISУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМ. В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

О. О. Хамрай

Вступ

Питання класифікації текстів постало перед людством щонайменше за часів античності. Але особливо гостро потреба в універсальній класифікації почала відчуватися з появою великих бібліотек, де збирається література універсального характеру у великих обсягах. З розвитком інформаційних технологій бібліотеки дедалі більше використовують цифровий формат, що значно прискорює обробку фондів, зокрема класифікацію та каталогізацію, без чого неможливо уявити роботу сучасних наукових бібліотек. Водночас, як уже зазначалося в наших попередніх публікаціях (див., напр.: [Хамрай 2022, 264]), Україна успадкувала від СРСР значну кількість зібрань літератури у сфері юдаїки¹, до числа яких належить, зокрема, колекція відділу фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ). Через цілу низку причин, насамперед через специфічне ставлення радянського керівництва до релігії взагалі й до юдаїзму зокрема, проблема систематизації, класифікації та каталогізації відповідної літератури, передусім за предметним принципом, досі залишається не до кінця вирішеною. Сказане автоматично поширюється й на тексти зі сфери юдаїки, яка, природно, є значно ширшою, аніж будь-який окремий напрям знань або галузь, що становить предмет досліджень у цій царині. Втім, більшість наявних систем класифікації відповідної літератури кожна окремо має достатній евристичний потенціал.

Цей стан речей можна проілюструвати на прикладі класифікації мов відповідних текстів.

Зокрема, Універсальна десяткова система класифікації (УДК)², що знайшла широке використання в сучасній Україні і фактично є українським перекладом англomовної UDC (Universal Decimal Classification), у межах класу 8 вказує для мови іврит такі можливості класифікації (в дужках наведені варіанти назв гебрайської мови, що зустрічаються в україномовних таблицях УДК):

811.4 Афразійські, ніло-сахарські, конго-кордофанські, койсанські мови

811.41 Афразійські мови

811.411 Семітські мови

811.411.16 Гебрайська (єврейська) мова (іврит)

811.411.16⁰² Біблійна (давньоєврейська) мова

811.411.16⁰³ Мішнаїтська

811.411.16⁰⁴ Рабиністична (середньовічна давньоєврейська мова, середньовічний варіант давньоєврейської мови)

811.411.16⁰⁸ Сучасний іврит (сучасна єврейська мова, іврит).

У цьому дослідженні ми послуговуємося т. зв. Національними таблицями УДК, що ними є еталонні таблиці, які видають уповноважені органи національними мовами як офіційне джерело відомостей щодо УДК. До Національних таблиць можна вводити комбіновані індекси³, що відображають національні особливості в галузі історії, літератури, культури, релігії тощо [Короткий тлумачний словник... 2011, 15].

Ведення, удосконалення й випуск Національних таблиць здійснюється Консорціумом УДК та національними уповноваженими органами як офіційного джерела відомостей про УДК [Короткий тлумачний словник... 2011, 9].

Водночас потенціал цієї класифікації обмежується, зокрема, щодо іврити, з одного боку, ареальними чинниками (наприклад, у назві мовної сім'ї або групи найчастіше вказується географічна, а не типологічна інформація. З іншого боку, тут суттєвого

значення набувають функціональні чинники, зокрема, зважаючи на тривалість побутування цієї мови, змінювалися можливості визначення її як єврейської.

Наприклад, далеко не всі варіанти мови іврит коректно класифікувати як єврейську мову, при тому що цей термін правомірно цілком однозначно вживати щодо сучасного івриту [Матан 2021, 50], але навряд чи було б коректно в аналогічний спосіб класифікувати, наприклад, середньовічний іврит. З іншого боку, численні єврейські мови належать до числа мов, що не є семітськими і мають класифікуватися саме в межах відповідних мовних сімей (наприклад, індоєвропейської, тюркської і т. д.).

У випадку арамейських мов⁴, як можна помітити, класифікація є значно детальнішою:

811.411.17 Арамейські мови

.171 Західно-арамейська

.171.1 Палестино-арамейська (палестинська арамейська)

.171.1'02 Біблійна арамейська

.171.1'03 Галілейська арамейська (мова Єрусалимського Талмуду і таргумів)

.171.2 Набатейська

.171.3 Пальмірська

.171.4 Самаритянська.

1. Доцільність класифікації текстів досліджень у сфері юдаїки з використанням універсальних систем класифікації

Ми не ставимо за мету класифікувати єврейські мови на основі лінгвістичних параметрів. Головна мета нашого дослідження полягає в однозначному співвіднесенні тієї чи іншої мови з контекстом юдаїки.

Зокрема, мови з кодами⁵ 811.411.171.1'02–03 однозначно мають стосунок до юдаїки, на відміну від інших арамейських мов, що не припускають такої однозначної класифікації. Наприклад, термін “самаритянська мова” може використовуватися на позначення іврити, поширеного в біблійні часи на території історичної Самарії (Шомрону), а також явищ різного порядку, зокрема цим терміном може позначатися один з етапів розвитку арамейської мовної системи [Вильскер 1974, 9], а також специфічний стиль читання біблійного тексту мовами оригіналу, а не окрема мова. Для більшості оригінальних версій юдейських релігійних текстів це буде, зрозуміло, .411.16'02 або .411.171.1'02, тобто ханаанські (.411.16) або арамейські (.411.17) мови, залежно від традиції, у межах якої склався той чи інший досліджуваний фрагмент. Зрозуміло, що ці мови, як і написані ними тексти, мають стосунок до юдаїки. Але якщо класифікована праця стосується специфічних арамеємовних самаритянських текстів, код .171.4 є також можливим. Натомість такі мови, як набатейська та пальмірська (коди .171.2 і .171.3 відповідно), очевидного стосунку до юдаїки не мають.

Окрім цього, термін “сучасна самаритянська мова” може позначати розмовну мову палестинців, що проживають у відповідному регіоні й у повсякденному спілкуванні використовують фактично одну з говірок палестинського діалекту арабської мови, у зв'язку з чим останній термін логічно буде класифікувати в межах підкласу .411.21 – арабська мова. Для зручності в цьому випадку коректно використовувати код .411.218 (піджини на основі арабської мови), а за потреби деталізація⁶ може здійснюватися за допомогою відповідних спеціальних визначників⁷.

Зазначимо, що спеціальний визначник можна використовувати для створення індексів УДК тільки в межах підрозділів одного класу [Короткий тлумачний словник... 2011, 21].

Подібний вигляд має ситуація і з іншими мовами, якими написані відповідні тексти, наприклад з юдейсько-арабською мовою, якщо вважати її, попри очевидну

неточність і суперечливість такого визначення, піджином на основі арабської мови поряд із діалектами останньої:

.411.218 Юдейсько-арабська мова

Окрім того, юдейський різновид арабської мови в багатьох випадках може трактуватися як лінгва франка арабомовних юдейських спільнот і класифікуватися через =138 у мовному визначнику [Універсальна... 2017, 312].

Цілком очевидно, що на позначення юдейсько-арабської, а також середньоарабської, принаймні в контексті юдаїки, до україномовних таблиць доцільно залучати додаткові визначники або створювати відповідні унікальні коди шляхом розширення вже наявних. Сказане вочевидь стосується й переважної більшості інших єврейських мов.

Однак часто виникає потреба не у класифікації досліджуваної мови як такої, а в позначенні конкретної єврейської мови у відповідному визначнику, наприклад:

=113.8 131.8 Юдейсько-італійська

=148 Юдейсько-грецька

=134.28 Юдейсько-іспанська тощо.

Як можна помітити, коди окремих піджинів та креольських мов закінчуються на цифру 8. Отже, хоча з лінгвістичного погляду класифікувати єврейські мови як піджини не завжди коректно, задля універсалізації, принаймні в межах УДК, як зазначалося вище, це цілком прийнятно.

Природно, принцип десяткової класифікації передбачає можливість розширення таблиць, але, принаймні в україномовних таблицях, для мов і текстів, що мають стосунок до юдаїки, судячи з доступних джерел, ці можливості не завжди використані повною мірою.

Отож вважаємо за доцільне в разі браку у вітчизняних еталонних таблицях УДК унікального коду, що дає змогу однозначно ідентифікувати ту чи іншу мову в контексті юдаїки, створювати унікальні коди, уникаючи використання літерних індексів, що ускладнило б автоматизовану обробку інформації та призвело б до неоднозначності самої класифікації.

Ще одним аргументом на користь застосування суто цифрового формату індексів є потреба уніфікації записів з метою використання останніх у глобальних інформаційних системах.

Окрім цього, лінгвістичні чинники, як-от, наприклад, питання типологічної спорідненості мов, не належать до числа пріоритетних у цьому разі, тому тут ми не маємо на меті строгого дотримання лінгвістичних аспектів самої класифікації, що й дає змогу об'єднувати в межах одного класу типологічно далекі одна від одної мови, як це було зроблено вище у випадку підкласу 811.4. Утім, якщо лінгвістичний аспект класифікації виявляється важливим, за основу класифікації можна взяти її лінгвістичний бік і класифікувати мову в межах того чи іншого напрямку досліджень, наприклад 81'28 – ареальна лінгвістика [Універсальна... 2017, 1066], з подальшим точним зазначенням ареалу й періодів поширення конкретної мови. Зрозуміло, що індекси можна комбінували один з одним, збільшуючи точність класифікації.

На додачу до сказаного, крім не завжди точної термінології (наприклад, під визначення “єврейська мова” нині підпадає близько сотні мов, більшість яких належать до різних мовних сімей), поза контекстом юдаїки в деяких випадках взагалі недоречно говорити про окремі єврейські мови, навіть якщо такий контекст і передбачається.

Це стосується, зокрема, згадуваних вище індоєвропейських ладіно (юдейсько-іспанської) – .134.8, мови їдиш (юдейсько-німецької) – .112.28 та юдейсько-перської – .222.18 або семітської юдейсько-арабської – .411.218 тощо.

Як бачимо, остання цифра наведених індексів УДК дає змогу інтерпретувати їдиш як піджин.

У контексті юдаїки такий код виявляється цілком достатнім, але в межах ширшої універсальної класифікації, як-от, наприклад, ДКД або сучасна україномовна УДК, варто використовувати можливості, наявні в межах самих універсальних систем, без залучення спеціальних визначників, або робити це шляхом розширення наявних кодів, наприклад як це зроблено у випадку згадуваних вище мови їдиш, юдейсько-перської або самаритянської і т. д.

З лінгвістичного погляду визначення єврейських мов як піджинів не можна вважати цілком коректним, адже мови, задіяні в креолізації, можуть змінювати статус одна щодо одної у процесі свого розвитку протягом їхньої взаємодії, зокрема якщо йдеться про мови діаспори. Утім, аби лише класифікувати мови, як уже зазначалося, припустимо ігнорувати деякі суто лінгвістичні аспекти цього процесу, наприклад різні темпи креолізації в різних місцях ареалу поширення діалектів тієї чи іншої мови діаспори. Отже, для мови їдиш та інших єврейських мов їхню класифікацію як піджинів або креольських мов (=282.8) [Універсальна... 2017, 294] здебільшого можна вважати коректною.

Щодо решти літератури, пов'язаної із сакральними текстами юдаїзму, юдаїзмом і євреями взагалі, а саме вони мають дотичність до переважної більшості літератури фонду юдаїки НБУВ, УДК, принаймні її україномовна версія, іноді поступається такій створеній в СРСР, але після 2017 року⁸ практично невживаній у вітчизняній бібліотечній практиці системі, як Бібліотечно-бібліографічна класифікація (ББК). У межах останньої сакральним і дотичним до них текстам приділяється доволі велика увага⁹.

Варто зазначити, що каталогізатори й бібліографи у сфері юдаїки переважно опікуються такими питаннями, як-от: 1) співвідношення юдаїки з дотичними галузями знань; 2) послідовність досліджень у царині юдаїки; 3) юдаїзм як релігія vs євреї як етнічна група; 4) кого вважати євреєм [Weinberg 1991, 156].

Така різнопланова інтерпретація передбачає залучення до бібліографічного опису відомостей з дуже широкого кола знань, що свідчить про виняткову міждисциплінарність юдаїки.

Отже, одна з можливостей класифікації юдаїки полягає у створенні загальних визначників, які з певними застереженнями можна було б використовувати для класифікації не тільки єврейських мов або специфічних явищ, а й усієї літератури, так чи інакше пов'язаної з євреями, як це було зроблено у “Класифікації юдаїки” (див. нижче) та ББК в межах відповідних розділів та підрозділів. Цей підхід може знайти застосування у класифікації літератури, пов'язаної з “єврейською специфікою”, у кількох галузях одночасно, наприклад у культурології, мистецтвознавстві, етнології тощо.

Створена в такий спосіб система може включати окремі підрозділи, які можна застосувати до класифікації юдаїки в межах універсальних класифікацій.

Незважаючи на те що ББК склалася в СРСР у 60-х роках минулого століття й проблематика, пов'язана з юдаїкою та її етноконфесійною специфікою розглядалася крізь призму атеїстичного радянського світогляду й відповідної ідеології, таблиці ББК для наукових бібліотек можуть мати достатній класифікаційний потенціал. А це після відповідної модернізації та доповнення можливостями, наявними в системі УДК, дає змогу вдосконалити універсальну систему класифікації літератури у сфері юдаїки, зробивши її придатною для опрацювання відповідних фондів сучасних наукових бібліотек.

Водночас використання УДК пояснюється тим, що нині вона є однією з найпоширеніших систем класифікації літератури у світі. Її було розроблено на основі таблиць десяткової класифікації Дьюї – ДКД (Dewey Decimal Classification – DDC), що були створені в межах класифікації, призначеної для розстановки книг на полицях публічної бібліотеки [Сукиасян 2020, 69]. Вона й донині залишається однією з найпоширеніших систем класифікації у світі [Сукиасян 2020, 71].

Водночас індекси ББК дають змогу класифікувати не тільки мови, мовознавчу та специфічну літературу етноконфесійного спрямування. Наприклад, спеціальний визначник “=611.215(=E) – євреї” або “(=E)”¹⁰ можна було б застосувати в інших універсальних системах для класифікації літератури у сфері юдаїки, як це було зроблено свого часу в ББК. Однак суто радянський атеїстичний підхід призвів до того, що найближчим до юдаїки в сучасному розумінні цього терміна в ББК виявилося її релігієзнавче трактування, що значно звузило можливості самої класифікації. Нижче наводиться скорочений орієнтовний перелік базових розділів ББК для роботи з літературою, пов’язаною з юдаїзмом у широкому контексті, як це потрактовано в цій класифікації:

Э36 Юдаїзм

Э36 г Історія вивчення юдаїзму

Э36-1 Юдаїзм і суспільство

Э36-2 Священні книги. Джерела юдаїзму

Э 36-21 *Танах*¹¹

Э 36-210 Тексти *Танаху*. Дослідження текстів *Танаху*

Э 36-210.91 *Тора* (П’ятикнижжя)

Э 36-210.94 *Невіїм* (Пророки)

Э 36-210.95 *Ктувім* (Писання)

Э36-3 Історія юдаїзму

Э36-4 Віровчення юдаїзму

Література про юдейські вірування у прадавній період і середні віки збирається у відповідних підрозділах індексів Э36-33 Юдаїзм у прадавній період (до III ст.).

Э36-5 Юдейський культ

Література про юдейський культ у прадавній період збирається у відповідних підрозділах індексів Э36-33.

Э36-6 Організація юдейської громади. Синагога

Кагал див. ТЗ (9 = E) 0–2 Соціально-економічний лад

Э36 (0-9) Юдаїзм в окремих країнах [Библиотечно-библиографическая...1967, 139–142].

Як можна помітити, у наведених прикладах із метою запобігання плутанині збережено кириличні літерні індекси, притаманні оригінальній класифікації ББК, що їх надалі, після узгодження з таблицями, розробленими для класифікації літератури з інших напрямів знань, можна залучити до сучасних універсальних класифікацій.

Наявність спеціальних визначників, подібних до використаних вище, можна зарахувати до числа переваг цієї класифікації. Наприклад, на додачу до згаданого вище визначника “=611.215(=E) – євреї”, можна використати літерний або комбінований індекс разом з іншими визначниками: “28.71(=E) – антропология євреїв”, “60.581(=E) – соціальна історія євреїв”, “63.3(9=E) – історія єврейського народу” та ін., а пізніше трансформувати ці визначники у відповідні цифрові індекси універсальної десяткової класифікації, що доречно робити, як ми вже зазначали, шляхом розширення вже наявних індексів.

А проте в межах такої універсальної класифікації, як УДК, використовувати спеціальні визначники доцільно лише тоді, коли основні таблиці не містять кодів, що дають змогу однозначно пов’язати конкретну одиницю зберігання з юдаїкою.

2. Перспективи використання спеціальних систем класифікації юдаїки

Утім, тут варто згадати й спеціальні системи, створювані здебільшого великими бібліотеками з метою класифікації літератури з юдаїки.

Як ми вже зазначали у попередніх дослідженнях, протягом двадцятого століття найвідомішими такими системами стали класифікації А. С. Фрейдуса, класифікація

Давида Елазара та Даніеля Елазара, а також система класифікації, розроблена відомим дослідником Г. Шолемом на основі ДКД для ізраїльських бібліотек. Зазначимо, що в середині 20-х років минулого століття Г. Шолем застосував ДКД для класифікації зібрань відділу юдаїки Єрусалимської національної та університетської бібліотеки, що було цілком природно, адже в ті часи в англomовному світі ДКД була найпоширенішою системою класифікації. Про це свідчить, зокрема, те, що до 1924 року, коли Г. Шолем створив свою систему класифікації юдаїки, вийшло одинадцять видань ДКД, тому цілком природно, що саме ця система стала основою для згаданої вище сучасної УДК.

Г. Шолем уперше оприлюднив свою класифікацію 1927 року, після чого вона витримала три видання, які разом з англійським перекладом обумовили той факт, що остання стала однією з трьох головних систем класифікації юдаїки, створених у ХХ столітті [Freedman 2018, 253–254].

3. Приклади класифікаційних таблиць

Нижче ми наводимо орієнтовну структуру скороченої версії основної таблиці класифікації літератури з юдаїки, складену на основі ДКД і доповнену деякими сучасними індексами, взятими з інших наявних систем класифікації. Наприклад, підходи до структури класифікації є подібними до УДК, а деталізація має деякі риси спеціальних класифікацій (див. нижче та у списку літератури).

Конкретні цифрові коди наведено для контролю збереження структури, переважно вони близькі до кодів ДКД й розробленої на її основі класифікації юдаїки, як зазначається в передмові до Скороченої редакції, що ми її взяли за основу для ілюстрації побудови самої класифікації [Классификация... 2000, 2].

Пропоновані назви розділів і підрозділів варто розглядати лише як приклади можливої класифікації, що має на меті доповнити структуру наявної УДК.

Отже, нижченаведений перелік можна застосувати як базовий для доповнення класифікації літератури з юдаїки в межах УДК, що використовується в сучасній Україні:

000 Загальні праці¹²
100 Філософія¹³
200 Релігієзнавство
221 <i>Танах</i>
221.01 Філософія Біблії (див. також 221.17 – біблійна теологія)
221.02 Скорочені варіанти й антології (див. також 492.487 – хрестоматії)
221.04 Есе з біблійної тематики
221.041 Біблія і світова культура
221.048 Пробіблійні та антибіблійні праці
221.10 Вступ до Біблії та біблійні вчення
221.11 Біблійні канони
221.12 Книги пророків (загальні питання, специфікацію див. у підрозд. 223)
221.14 Текстологія, критичне вивчення біблійного тексту
221.141 <i>Масора</i> ¹⁴
221.15 Загальна критика <i>Танаху</i>
221.16 Історична критика. Дива в <i>Танаху</i>
221.17 Біблійна теологія
221.18 Історія біблійних досліджень
221.3 Словники, енциклопедії, довідники
221.31 Словники, енциклопедії
221.32 Довідники
221.33 Алфавітні покажчики слів та висловів, що зустрічаються в Біблії

221.4 Повний текст <i>Танаху</i> загалом
221.5 Переклади сучасними мовами
221.55 Біблійні поліглоти
221.6 Герменевтика
221.7 Тексти <i>Танаху</i> з коментарями на івриті. Коментарі на івриті, що публікуються окремо
221.8 Спеціальні теми, що стосуються <i>Танаху</i> (підрозділяються так само, як 000–999 у ДКД)
221.82 Спеціальні питання історії релігії
221.834 Право в <i>Танаху</i>
221.849.2 <i>Танах</i> і давній Близький Схід
221.85 Наука і критика тексту <i>Танаху</i>
221.87 Мистецтво в <i>Танаху</i> ¹⁵
221.88 <i>Танах</i> як літературний твір, літературні твори на біблійні теми ¹⁶
221.880 Видання кількома мовами
221.883.9 Видання мовою їдиш
221.889.179.1 Видання українською
221.91 Географія <i>Танаху</i>
221.92 Біографії в <i>Танаху</i>
221.93 Археологія біблійних країн
221.931 Археологічні ілюстрації та атласи
221.933 Жертвоприношення
221.934 Ритуальна чистота й нечистота
221.935 Храм, скинія
221.94 Біблійна хронологія
221.95 Підручники для вивчення біблійної історії (загальний зміст <i>Танаху</i> без історичного аспекту)
222 П'ятикнижжя (<i>Хумаши</i>) ¹⁷ . Загальні праці класифікуються так само, як у 221
222.7 Видання П'ятикнижжя з коментарями на івриті
222.71 П'ятикнижжя з коментарями РаШІ
223 Книги пророків . Загальні праці класифікуються так само, як у 221
223.1–93 Праці, пов'язані з окремою книгою пророків або з окремою темою з конкретної книги конкретного пророка. Класифікуються від 223.1 – “Ісус Навин” (<i>Сгошуа</i>) до 223.93 – “Малахія” (<i>Мал'ахі</i>) згідно з юдейським канонем ¹⁸
224 Писання ¹⁹ . Загальні праці класифікуються так само, як у 221
224.1–92 Праці, пов'язані з окремою книгою Писань або з окремою темою в контексті конкретної книги Писань. Класифікуються від 224.1 – “Псалми” і до 224.92 – “Хроніки” згідно з юдейським канонем ²⁰
229 Апокрифи та псевдоепіграфи ²¹
229.99 Єврейська елліністична література (Єврейська філософія в Александрії – див. 296.16, релігійні течії серед елліністичного єврейства – 296.621)
229.995 Рукописи Мертвого моря ²²
296 Юдаїзм та юдаїка
296.01 Юдейська та івритська бібліографія ²³
296.010.5 Бібліографія періодичних видань
296.010.8 Бібліографія збірок
296.012 Бібліографія творів окремих авторів
296.014 Бібліографія творів, написаних анонімно або під псевдонімом
296.015 Бібліографія творів, виданих у певній країні чи місцевості
296.016 Тематичні бібліографії
296.016.1 Інкунабули та стародруки
296.016.2 Періодичні видання
296.017 Каталогів бібліотек та книготорговців
296.018 Списки рукописів та досліджень з вивчення рукописів

296.019 Історія книгодрукарства, цензури і т. д.
296.02 Узагальнювальні роботи з юдаїзму та юдаїки
296.03 Словники та енциклопедії
296.04 Есе та лекції із загальних питань
296.05 Періодичні видання з єврейської тематики ²⁴
296.051 Періодичні видання мовою іврит (не підрозділяються за географічним принципом)
296.052 Періодичні видання мовою їдиш (підрозділяються за географічним принципом за допомогою географічного визначника в межах конкретного індексу)
296.058 Щорічники
296.059 Альманахи
296.06 Видання наукових товариств
296.07 Єврейська освіта ²⁵
296.071 Вчителі та зміст навчання
296.072 Початкова школа
296.072.1 <i>Хедер</i>
296.072.2 Ясла та дитячі садки
296.073 Середня школа
296.074 Освіта для дорослих
296.075 Навчальні (просвітницькі) курси
296.076 Освіта для жінок та дівчат
296.077 Релігійна та етична освіта
296.078 Вища освіта
296.079 Історія освіти (підрозділяється за допомогою географічного визначника)
296.08 Збірки. Продовжувані та серійні видання на тему єврейської освіти
296.081 Зібрання творів, збірки вибраних творів одного автора з різних тем
296.082 Збірки творів різних авторів (підрозділяється за мовами відповідно до мовних визначників)
296.082.1 Продовжувані видання. Серійні видання. Видавничі серії
296.087 Загальні хрестоматії з єврейської літератури, антології (не на івриті див. також: 221.02 Хрестоматії з <i>Танаху</i>)
296.088 Ювілейні збірки на честь вчених та пам'ятні видання (пам'ятні видання біографічного характеру див. 922.968)
296.09 Історія юдаїки, наукова течія <i>Хохмат-Ісраель</i>
296.1 Теологія і філософія ²⁶
296.102 Керівництва, настанови
296.104 Есе
296.107 Книги для читання з релігійних питань
296.108 Збірки
296.109 Історія теології та релігії євреїв (загальні роботи)
296.11 Релігійні рухи й релігійні організації
296.12 Теологія юдаїзму загалом ²⁷
296.121 Вчення про Бога, <i>Шлош-есре Мідот</i> (див. також: 221.17 – біблійна теологія)
296.122 Одкровення й пророцтва (див. також: 222.12 – біблійні одкровення й пророцтва)
296.123 Усний Закон ²⁸
296.124 Месія, есхатологія, збирання вигнанців
296.125 Свобода волі й провидіння
296.126 Заохочення (нагорода) й покарання
296.127 Безсмертя душі й воскресіння
296.129 Інші теми, пов'язані з теологією та філософією
296.13 Юдаїзм та інші релігії, філос. течії і т. д.
296.131 Юдаїзм і зороастризм
296.132 Юдаїзм та релігія Давньої Греції і Риму

296.133 Юдаїзм і християнство ²⁹
296.133.1 Єврейська полеміка з християнством
296.133.3 Новий Завіт і талмудична література і т. д.
296.134 Юдаїзм та іслам
296.135 Юдаїзм та інші релігії, окрім зороастризму, релігій Давньої Греції і Риму, християнства та ісламу
296.136 Юдаїзм та соціалізм
296.137 Юдаїзм та інші течії та рухи. Юдаїзм і наука
296.14 Юдейська релігійна філософія
296.2 Юдейська апологетика, полеміка та антисемітизм
296.201 Філософія (напр.: Бруннер, Чемберлен)
296.204 Есе проти антисемітизму (антисемітські есе див. 296.24)
296.205 Проєврейські й антиєврейські періодичні видання
296.206 Антисемітські товариства й товариства на захист євреїв
296.208 Збірки
296.208.1 Збірки антиєврейського змісту
296.208.2 Збірки проєврейського змісту
296.209 Історія антисемітизму
296.21 Антиюдейські тексти
296.212 Антисемітизм
296.22 Кривавий наклеп (загальні й теоретичні праці. Окремі історичні факти поширення кривавого наклепу – див. також 933.5)
296.23 Боротьба за рівні права
296.24 Антисемітські теорії змови (праці про діяльність рухів окремих країн підрозділяються за допомогою географічного визначника)
296.25 Справа Дрейфуса
296.3 Молитва й ритуал (301–309. Підрозділяються за допомогою стандартного визначника)
296.31 Молитви
296.311 Молитовники на весь рік (<i>сидури</i>). Молитовники на івриті, що містять переклад іншою мовою, підрозділяються за допомогою мовних визначників
296.311.6 Коментарі до <i>сидурів</i>
296.312 Молитовники на <i>Рош га-Шана</i> та <i>Йом Кітур</i> (<i>махзорім</i>). Видання, що містять переклади іншими мовами, підрозділяються за допомогою мовних визначників
296.312.6 Коментарі до <i>махзорім</i>
296.313 Пасхальна <i>Агада</i>
296.314 Молитви до конкретних свят
296.314.1 <i>Тікунім</i>
296.314.11 До сьомого дня <i>Песаха</i>
296.314.12 До свята <i>Шавуот</i>
296.314.13 До сьомого дня <i>Суккот</i>
296.314.14 До <i>Лаг ба-Омер</i>
296.314.15 До <i>Ту бі-Шват</i> . Видання, що містять переклади, підрозділяються за допомогою мовних визначників
296.314.2 <i>Тікунім</i> та суботні пісні
296.315 <i>Сліхот</i> (молитви про прощення)
296.315.1 Молитви про прощення загалом
296.315.2 <i>Кінот</i> (траурні елегії)
296.315.33 <i>Тікун шовевім</i>
296.317 <i>Піютім</i> (літургійна поезія)
296.318. Молитви про хворих та небіжчиків

296.319 Інші молитви (включно зі звільненням від клятв, <i>ктуба</i> в <i>Шавуот</i> і т. д.) (молитви караїмів див. 296.632; молитви магичні, чари і т. д. – 296.787.5)
296.32 <i>Мінгаїм</i> (звичаї, зокрема й у контексті <i>Галахи</i> . Релігійні практики. Розділ включає тільки першоджерела. Вивчення <i>мінгаїм</i> – див. 296.7)
296.321 Специфічні звичаї
296.33 <i>Кріат га-Тора</i> (читання Тори)
296.331 <i>Гафтарот</i> (читання з книг пророків)
296.332 <i>Тікун софрім</i> (інструкції для переписувачів сувоїв Тори)
296.35 Синагога (обряди й ритуали в синагозі) (архітектура синагог – див. 726.3)
296.351 Церемонія освячення синагоги
296.36 Календарі (див. також альманахи – 296.059, хронологія – 529.3, єврейський календар – 529.326)
296.37 Приписи, що стосуються молитов
296.38 Субота й свята
296.381 <i>Шаббат</i> (субота)
296.382.1 <i>Песах</i> (Пасха)
296.382.2 <i>Шавуот</i> (П'ятдесятниця)
296.382.3 <i>Суккот</i> (Свято кущів)
296.383.1 <i>Рош га-Шана</i> (Новий рік)
296.383.2 <i>Йом Кіпур</i> (День спокутування)
296.384 Напівсвята (<i>Холь га-Моед</i>)
296.385 Дев'яте Ава
296.4 Єврейська етика. Проповіді
296.401 Специфічні філософські теми, пов'язані з етикою
296.402 Узагальнювальні роботи з етики
296.404 Есе з етики
296.405 Періодичні видання
296.407 Хрестоматії, антології та книги для читання з єврейської етики (див. також 296.077 – релігійна та етична освіта; 296.107 – книги для читання з релігійних питань)
296.408 Зібрання творів. Збірки
296.41 Праці з етики мовою іврит (див. також 296.657 – релігійна етика за кабалою; 296.67 – хасидизм)
296.42 <i>Піркей авот</i> (“Повчання батьків”) з коментарями. <i>Авот де-раббі Натан</i> , <i>Тана де вей Еліягу</i> (“Вчення дому Еліягу” – агадичний <i>мідраш</i>)
296.43 Етичні заповіді (<i>цаваот</i>)
296.44 Праці з етики іншими мовами (підрозділяються за допомогою мовних визначників). Праці полемічного характеру з єврейської етики див. 296.21
296.45 Проповіді мовою іврит (включно з молитвами, що виголошуються на похороні)
296.46 Проповіді іншими мовами
296.460.7 Гомілетика (підрозділяється за допомогою мовних визначників)
296.5 <i>Галаха</i>
296.501 Принципи <i>Галахи</i> (див. також 296.867 – <i>сурійот</i>)
296.502 Підручники, покажчики (сюди ж зараховуються загальні праці з юдаїзму з акцентом на заповіді. Праці, що акцентують теологічні аспекти, – див. 296.1)
296.503 Енциклопедії
296.505 Періодичні видання
296.507 Книги для читання
296.508 Зібрання творів. Збірки
296.509 Історія <i>Галахи</i>
296.51 613 заповідей та їхнє обґрунтування

296.52	Галахічні авторитети до Моше бен Маймона. Праці про <i>гаонів</i> узагалі (наприклад, Шломо бен Іцхак – РаШІ: <i>Сефер га-пардес</i> ; Сгуда бен Барзилай з Барселони: <i>Сефер га-ітім</i> і т. д.)
296.53	Моше бен Маймон (Рамбам) і ранні коментарі до його галахічних творів
296.54	<i>Галаха</i> й галахічні авторитети між Рамбамом і Йосефом бен Ефраїмом Каро
296.55	<i>Шулхан арух</i>
296.551	Повний текст
296.552	Окремі частини
296.553	Коментарі
296.554	Скорочені версії
296.555	Переклади
296.56	<i>Галаха</i> й галахічні авторитети після <i>Шулхан аруха</i> (<i>Галаха</i> кабалістичної тенденції – див. 296.656)
296.57	Респонси (респонси <i>гаонів</i> – див. 296.52)
296.58	<i>Хідушим</i> (дослідження). <i>Пілтулім</i>
296.6	Секти. Релігійні рухи (зокрема й містичного спрямування). Містицизм
296.61	Самаритяни
296.62	Секти й рухи в період <i>Мішни</i> й <i>Талмуду</i>
296.621	Єврейська діаспора елліністичних країн
296.622	Фарисеї
296.623	Садукеї
296.624	Єсеї
296.63	Караїми
296.64	Юдейський містицизм. Єврейські містики. До цього розділу належать дослідження єврейського містицизму періодів <i>Талмуду</i> й <i>гаонів</i> . Загальні роботи належать до підрозділу 296.65 – кабала
296.642	<i>Сефер Єцира</i>
296.643	<i>Отійот де-раббі Аківа</i>
296.644	<i>Гехалот</i>
296.645	Інші теми, пов'язані з містицизмом
296.65	Кабала (до цього підрозділу належить уся література, присвячена юдейським містичним ученням усіх періодів, якщо не вказано інше) ³⁰
296.650.2	Вступ і загальні праці
296.650.3	Енциклопедії та словники
296.650.4	Есе
296.650.7	Антології
296.650.9	Історія кабали
296.651	Кабалістичні твори до книги Зогар (XIII ст.)
296.652	<i>Сефер га-Зогар</i>
296.652.1	Текст
296.652.2	<i>Га-Зогар ге Хадаш</i> (включно з <i>Мідраш Рут</i> і т. д.)
296.652.3	<i>Тікуней га-Зогар</i>
296.652.4	Окремі видання <i>Ідрот</i> (див. також 296.314.1 – <i>Тікунім</i>)
296.652.5	Коментарі на <i>Зогар</i> і <i>Тікуней га-Зогар</i>
296.652.6	Показчики, словники
296.652.7	Антології
296.652.8	Переклади
296.653	Праці до І. Лурії
296.653.1	Моше Кордоверо
296.653.11	<i>Томер Двора</i>
296.654	Праці від Іцхака Лурії та представників його школи до Шабтая Цві
296.654.1	Соломон Шлуміль бен Хаїм: <i>Шивхей га-Ари</i>

296.654.2 Хаїм Вітал
296.654.21 <i>Шаарей Кдуша</i>
296.654.3 Менахем Азарія де Фано
296.655 Кабалістичні твори після Шабтая Цві
296.655.7 Кабалістичні твори хасидських авторів
296.656 <i>Галаха</i> за кабалою
296.657 Релігійна етика за кабалою
296.657.1 І. Горовіц: <i>Шней лухот га Брит</i>
296.657.2 <i>Кіур Шней лухот га-Брит</i>
296.657.3 <i>Хемдат ямім</i>
296.657.4 Хаїм Азулай: <i>Аводат га-Кодеш, Море бе ецба</i>
296.657.5 Еліезер Азкарі: <i>Сефер харедім</i>
296.658 <i>Гематрія</i>
296.659 Молитви за кабалою
296.661 Шабтай (Саббатай) Цві та його послідовники
296.662 Полеміка Нехемії Хії Хаюна
296.663 Полеміка Якова Емдена та Йонатана Ейбешюца
296.664 Франкісти
296.665 <i>Донме</i>
296.67 Хасидизм
296.671 Хасидська думка
296.672 Хабад
296.673 Р. Нахман з Брацлава (1772–1810)
296.674 <i>Кегаль хасидім, Шивхей га-Бешт</i>
296.675 Інші хасидські легенди мовою іврит
296.676 Інші хасидські легенди мовою їдиш
296.678 Антихасидська полеміка
296.68 Сучасні тенденції та реформізм у юдаїзмі (включно з консервативним юдаїзмом і реконструктивізмом)
296.681 Ліберальний юдаїзм. Публікації на підтримку реформ
296.682 Ортодоксальний юдаїзм. Публікації противників реформ
296.69 Різні секти й відокремлені групи
296.691 Юдеохристиянські секти
296.692 Прозеліти
296.693 Месіанські рухи серед євреїв (крім сабатіанства)
296.694 Фалаші
296.695 Марани
296.7 Повсякденне життя. Народна література. Фольклор (див. також: археологія – 913.33)
296.71 Прикраси й костюм
296.72 Народження, сім'я, секс, обрізання, весілля
296.723 <i>Брит міла</i>
296.73 Жалоба й жалобні ритуали
296.74 Інші народні звичаї
296.75 <i>Дерех ерец</i> (етикет)
296.76 Жінка в юдаїзмі
296.78 Єврейський фольклор
296.783 Прислів'я (див. також: малі трактати – 296.863)
296.784 Фольклорні пісні
296.784.1 – мовою іврит
296.784.2 – мовою їдиш
296.785 Амулети
296.786 Скарби

296.787 Практична кабала
296.787.1 <i>Раамім ве раашім</i>
296.787.2 Тлумачення снів
296.787.3 Хіромантия, фізіогноміка
296.787.4 Тремтіння кінцівок
296.787.5 Молитви у практичній кабалі
296.787.6 Чари, чаклунство, екзорцизм
296.787.7 Вплив долі, астрологія
296.787.8 Використання амулетів у народній медицині
296.789.7 Гумор у традиційній народній літературі
296.8 <i>Талмуд і мідраш</i>
296.802 Хрестоматії з <i>Талмуду</i> та <i>мідрашів</i> (агадичні хрестоматії – 296.887)
296.803 Енциклопедії, алфавітні покажчики, словники
296.804 Покажчики (включно з Агароном Песаро: <i>Толдот Агарон</i> . Талмудична періодика – див. 296.505)
296.807 Книги для читання
296.808 Зібрання творів. Збірки
296.81 Узагальнювальні праці з Усного Закону
296.811 Вступ до <i>Мішни</i> , <i>Талмуду</i> й <i>мідрашів</i> (див. також: 296.501 – принципи <i>Галахи</i>)
296.812 Підручники
296.813 Методологія і правила
296.814 Есе, лекції і т. д. з Усного Закону
296.815 Книги противників <i>Талмуду</i> й Усного Закону
296.816 Книги на захист <i>Талмуду</i> й Усного Закону (див. також 296.212 – антисемітизм)
296.817 Біографії мудреців <i>Талмуду</i>
296.819 Історія Усного Закону ³¹
296.82 <i>Мішна</i>
296.821 Текст <i>Мішни</i>
296.822 Переклади (підрозділяються за допомогою мовних визначників)
296.823 Коментарі до <i>Мішни</i>
296.824 Критичний розбір тексту (<i>Піркей Авот</i> – 296.42)
296.83 <i>Тосефта і Барайта</i>
296.84 <i>Галахічні мідраші</i>
296.85 Єрусалимський <i>Талмуд</i>
296.851 Тексти
296.852 Переклади (підрозділяються за допомогою мовних визначників)
296.853 Коментарі
296.854 Критичний розбір, варіанти тексту, рукописи
296.86 Вавилонський <i>Талмуд</i>
296.861 Повні видання
296.862 Окремі частини
296.863 Малі трактати
296.864 Критичні розбори, варіанти тексту
296.865 Коментарі
296.867 <i>Сугійот</i> – обговорення <i>галахічних</i> тем у <i>Гмарі</i>
296.868 Переклади (підрозділяються за допомогою мовних визначників)
296.88 <i>Агадичні мідраші</i> . Вивчення <i>Агади</i> (праці й дослідження загального характеру)
296.881 Зібрання <i>агадичних мідрашів</i>
296.885 Зібрання <i>Агадот</i>
296.887 Хрестоматії з <i>Агади</i> ³²
296.889 Переклади (включно з антологіями – підрозділяються за допомогою мовних визначників)
296.9 Загальні предмети на єврейську та юдейську тематику

Варто зазначити, що до інших класів також може зараховуватися література, пов'язана з юдаїкою. Зокрема, під класом 3 (соціологія) може збиратися література, присвячена **рабо-**власництву серед юдеїв (326.9 – рабство й раби), під класом 5 – природничі науки – у підрозділі 520 (астрономія) може збиратися література, присвячена юдейському календарю і пов'язаним темам, наприклад 529.3 – єврейський календар, хронологія тощо. Зрозуміло, що в разі перенесення кодів до універсальної класифікації потрібно використовувати спеціальні визначники або заздалегідь обумовлювати контекст юдаїки.

Мови можуть класифікуватися як самодостатня сутність – наприклад, неодноразово згадувана вище мова іврит у цьому разі в УДК отримує відповідний код – 811.411.16. Це відбувається, якщо мова, якесь її параметри або явища, пов'язані з нею, є об'єктом або якесь її характеристики є предметом дослідження.

У разі якщо мова є лише одним із параметрів класифікації, наприклад лише називає мову класифікованого документа, вищенаведений код (або його частину) доцільно використовувати як загальний визначник, у цьому разі в УДК це =411.16. “Классификация иудаики” і, відповідно, ДКД вказують на такі можливості в межах класу 4:

400 Мови³³

490 Інші мови³⁴
492 Афразійські мови
492.2–9 Західносемітські мови
492.2 Арамейські мови
492.25 Граматика
492.27 Діалекти
492.271 Біблійна арамейська
492.272 Арамейська мова <i>таргумів</i>
492.273 Арамейська мова Вавилонського <i>Талмуду</i>
492.274 Арамейська мова Єрусалимського <i>Талмуду</i>
492.275 Християнська арамейська
492.37 Новоарамейські мови
492.4 Іврит
492.407 Праці загального характеру
492.407.12 Іврит у середній школі
492.407.15 Іврит для дорослих
492.409 Історія мови
492.409.9 Історія дослідження мови
492.43 Словники ³⁵
492.45 Граматика ³⁶
492.458 Дієслова
492.46 Просодія
492.47 Діалекти, різні історичні варіанти й періоди розвитку івриту. Для їхньої класифікації вважаємо за доцільне використовувати структуру класифікації, що її застосовано в УДК (див. вище, а також [Універсальна... 2017, 1070; UDC... 2005, 887], але в межах “Класифікації юдаїки” ці варіанти класифікуються як 492.470.1–9, наприклад:
492.470.8 Сучасний іврит
492.470.9 Ізраїльський розмовний іврит, сленг [Классификация... 2000, 24]
492.48 Підручники. Книги для читання
492.481 Букварі. Підручники для початківців
492.483 Навчальні посібники з розвитку навичок усного мовлення
492.486 Підручники з граматики для шкіл. Збірки граматичних вправ

Праці, присвячені гебрійській мові і мовам, які доречно розглядати в контексті юдаїки (включно з єврейськими мовами, що належать до інших сімей), а також мовознавча література взагалі в ДКД збираються у класі³⁷ 4. Натомість в УДК література

філологічного спрямування збирається у класі 8 і включає праці як лінгвістичного, так і літературознавчого спрямування, а клас 4 з 1963 р. зарезервовано для майбутнього [UDC... 2005, xvi].

У клас 7 визначається література з образотворчого мистецтва. Тут, на нашу думку, у випадку єврейського мистецтва доцільно використовувати загальний визначник або розширений варіант коду після узгодження з наявною універсальною класифікацією (див., наприклад, 726.3).

700 Образотворче мистецтво³⁸

703 Словники образотворчого й декоративного мистецтва
704 Спеціальні питання образотворчого й декоративного мистецтва
705 Серійні видання з образотворчого й декоративного мистецтва
707 Освіта, дослідження
708 Галереї, музеї, приватні колекції
710 Урбаністичне й ландшафтне мистецтво
718 Ландшафтний дизайн кладовищ
720 Архітектура
725 Громадські будівлі
726 Будівлі, призначені для релігійних цілей
726.3 Архітектура синагог
729 Дизайн
755 Релігійний живопис
783 Музика для голосу а капела
784 Інструменти та інструментальні ансамблі
792 Сценічні вистави

Клас 8 україномовних таблиць УДК містить розгалужену систему кодів, придатну для класифікації праць з юдаїки в галузі літературознавства. Як зазначалося, сучасна УДК в межах філологічних наук об'єднує літературознавчі й мовознавчі праці, тож у межах класів 4 і 8 ДКД (див. вище) і класу 8 УДК можна класифікувати широкий спектр праць філологічного спрямування. Природно, міркування, висловлені вище щодо класу 7, є справедливими й для класу 8.

800 Література³⁹

839.1 Художня література мовою їдиш (підрозділяється за літературними жанрами) (див. також прим. до наступного запису) ⁴⁰
892.4 Художня література мовою іврит ⁴¹
892.41 Поезія, вірші, оди, поеми, балади
892.42 Драматургія: п'єси, лібрето, сценарії
892.43 Художня проза
892.44 Нариси, есе, бесіди
892.45 Художня література мовою іврит для дітей та юнацтва
892.46 Листи, епістолярні твори
892.47 Гумор, сатира, пародії (гумор у традиційній народній літературі – див. 296.789.7)

900 Географія, біографії та історія

913.33 Юдейська археологія
913.331 Талмудична археологія
922.96 Біографії євреїв
922.961 Генеалогія
922.962 Історія сімей
922.964 Власні імена. Географічні назви

922.965 Епітафії
922.967 Колективні біографії
922.968 Індивідуальні біографії (включно зі щоденниками, мемуарами і т. д.)
933 Історія єврейського народу

[Классификация... 2000, 8]

У підрозділі 933 “загальної” ДКД класифікується історія Палестини до 70 р., що дає змогу в ширшому контексті класифікувати тут праці з історії єврейського народу від найдавніших часів до руйнації Другого Храму в дещо інший спосіб:

933.01 – з найдавніших часів до 1225 р. до н. е.;

933.02 – з 1225 до 922 р. до н. е.;

933.03 – з 922 до 168 р. до н. е.;

933.04 – з 168 до 63 р. до н. е.;

933.05 – з 63 р. до н. е. до 70 р. н. е. [Dewey et al. 2011c, 894].

Як можна побачити нижче, “Классификация иудаики” пропонує дещо іншу структуру цього підрозділу.

933.01 Філософія єврейської історії
933.015 Єврейське самовизначення
933.09 Єврейська історіографія та джерелознавство
933.1 Історія єврейського народу від витоків до падіння фортеці Бейтар (поразка повстання Бар-Кохби – 135 р. н. е. – див. також 221.94)
933.11 Руйнування Першого Храму
933.12 Вавилонське вигнання і період Другого Храму
933.13 До падіння фортеці Бейтар
933.14 Йосиф Флавій
933.18 Елліністичний юдаїзм
933.2 Історія євреїв епохи <i>Талмуду</i>
933.3 Історія євреїв у середні віки і до Великої французької революції
933.31 Джерела, середньовічні подорожі євреїв
933.4 Історія євреїв Нового часу
933.41 Дорожні нотатки
933.46 Перша світова війна (1914–1918)
933.47 Друга світова війна й повоєнні роки до утворення Держави Ізраїль (1939–15 травня 1948)
933.48 З моменту проголошення Держави Ізраїль (15 травня 1948)
933.5 Історія євреїв у різних країнах ⁴²
933.6 Національні рухи. Сіонізм (сіоністські молодіжні рухи – див. 296.936.94)
933.608 Зібрання творів. Збірки. Протоколи
933.609 Історія національного руху загалом
933.61 Сіоністський рух до смерті Теодора Герцля
933.62 Від смерті Теодора Герцля до конференції в Сан-Ремо (24 квітня 1920)
933.63 Після конференції в Сан-Ремо
933.632 З моменту проголошення Держави Ізраїль (15 травня 1948)
933.64 Сіоністські партії та організації
933.65 Сіоністський рух в окремих країнах. Національні сіоністські організації (підрозділяється за допомогою географічних визначників)
933.66 Єврейські національні установи
933.67 Антисіоністські праці
933.68 Національні права євреїв удіаспорі
933.7 “Єврейське питання”. Демографія ⁴³
933.71 Статистика єврейського населення ⁴⁴

933.72 Організація та адміністрація єврейських общин (підрозділяється за допомогою географічних визначників)
933.721 Рабини
933.722 Кантори
933.73 Міграція
933.74 Злочинність серед євреїв
933.75 Сільськогосподарські поселення в діаспорі
933.76 Проблема професійного вибору для євреїв
933.8 Культурна та економічна історія євреїв
933.81 Історія єврейської культури ⁴⁵
933.83 Економічна історія євреїв
933.832 Євреї в технічних професіях
940.531.8 Голокост

Загалом можна констатувати, що протягом минулого століття було створено декілька систем класифікації, як універсальних, так і спеціальних, придатних для класифікації наукової літератури з юдаїки. Утім, принаймні нині в Україні не існує уніфікованої системи бібліотечно-бібліографічної класифікації, яку можна використати в готовому вигляді для досягнення цієї мети. Отже, цілком очевидно, що для адекватної класифікації відповідної літератури, наявної у вітчизняних фондах, варто передусім узгодити використовувану в сучасній Україні УДК з наявними індексами, наведеними в таблицях класифікацій юдаїки.

Як можна побачити, структура вищерозглянутої “Классификации иудаики” майже повністю узгоджується з ДКД, на основі якої, як було показано вище, її було створено шляхом вибіркової деталізації відповідних підрозділів. Цього не можна сказати про більшість спеціальних систем класифікації юдаїки. Як приклад можна навести вже згадувану класифікацію, розроблену Давидом Елазаром і Даніелем Елазаром, яка, хоч і не є універсальною, містить низку структурних особливостей і рішень, що можуть бути застосовані для класифікації відповідної літератури з використанням універсального підходу. Зокрема, йдеться про підрозділи, присвячені структурі самої класифікації, а також окремим релігійним, філософським і мовознавчим питанням. Нижче наведено окремі підрозділи згаданої класифікації, що їх можна, на нашу думку, інтегрувати до вже наявних універсальних систем:

135 Єврейська думка. Загальні роботи. Підрозділ включає <i>мідраші</i> , <i>Агаду</i> та єврейську філософію
135.1 Спеціальні видання
135.2 Нариси. Вступні статті
135.3 Дослідження та викладання
135.35 Збірки текстів
135.4 Словники, енциклопедії
135.5 Антології. Хрестоматії
135.6 Розвідки. Критика
135.7 Історія
135.8 Логіка. Методологія
150 Кабала. Класифікується подібно до 135
150.9 Спеціальні теми
151 Теоретична кабала
151.5 <i>Сефер Єцира</i>
152 Практична кабала
152.1 Теургічна кабала

152.2 Гематрія
153 Докласична кабала
153.1 <i>Маасе Берешит</i>
153.2 <i>Маасе Меркава</i>
154 Єврейський гностицизм
155 Геонічна кабала
155.1 <i>Гехалот</i>
155.2 <i>Шуур Кома</i>
155.4 Секуляризовані кабалістичні ідеї
155.5 Магія та алхімія
155.6 Порівняльні дослідження єврейського містицизму

[Elazar et al. 1997, 59, 63–65]

Через таку досить розгалужену класифікацію літератури з юдаїки цілком природно, що система класифікації Давида Елазара та Данієля Елазара є найпридатнішою для включення до такої універсальної системи, як ДКД, а отже, й УДК.

Очевидно, саме цим можна пояснити такі коди у вищезгаданій класифікації Елазара:

400 Іврит

400.5 Відродження розмовного іврит
400.6 Академія мови іврит
004 Біблійний іврит ⁴⁶
102.4 Мішнаїтський іврит ⁴⁷
401 Орфографія (правопис) і алфавіти
401.5 Вокалізація
401.6 Аббревіації
402 Етимологія. Словозміна. Семантика
403 Одномовні словники (іврит/іврит)
403.1 Двомовні двосторонні (іврит/англійські та англійсько/іврит)
403.2 Перекладні іврит/англійські
403.3 Перекладні англійсько/іврит
403.4 Перекладні іврит/іншомовні
403.5 Перекладні іншомовні/іврит
403.9 Глосарії
404 Ідіоматичні словники
405 Синоніми, омоніми
406 Фонологія, фонетика
406.1 Вимова
406.2 Наголос та інтонація
407 Просодія
408. Граматика мови іврит
408.1 Синтаксис
408.2 Субстантиви
408.3 Прикметники та артиклі
408.4 Займенники
408.5 Дієслова
408.6 Частки
409 Тексти (включно зі збірками текстів)
415 Арамейська мова
416 Етимологія. Словозміна. Семантика
417 Орфографія. Алфавіти

418 Вивчення та викладання
419 Словники
419.5 Словники ідіоматичних виразів
420 Синонімія та омонімія
421 Фонологія, фонетика, вимова
422 Просодія
423 Граматика
424 Тексти для самостійного вивчення
425 Ладіно (джудезмо). Включно з різними формами юдейсько-іспанської. Класифікується аналогічно до 415 (426–434)
426 Етимологія. Словозміна. Семантика
427 Орфографія. Алфавіти. Класифікується аналогічно до 403
428 Вивчення та викладання
429 Словники
429.5 Ідіоматичні словники
430 Синонімія та омонімія
431 Фонологія, фонетика, вимова
432 Просодія
433 Граматика
434 Збірки текстів
435 Їдиш. Класифікується аналогічно до 415 (436–444)
436 Етимологія. Словозміна. Семантика
437 Орфографія. Алфавіти. Класифікується аналогічно до 403
438 Вивчення та викладання
439 Словники
439.5 Ідіоматичні словники
440 Синонімія та омонімія
441 Фонологія, фонетика, вимова
442 Просодія
443 Граматика
444 Збірки текстів
445 Інші єврейські мови
446 Юдейсько-перська мова
446.1 Етимологія. Деривація. Семантика
446.2 Орфографія. Алфавіти
446.3 Вивчення та викладання
446.4 Словники
446.5 Синонімія та омонімія
446.6 Фонологія, фонетика, вимова
446.7 Просодія
446.8 Граматика
447 Юдейсько-арабська. Класифікується аналогічно до 446 (1–8) ⁴⁸
448 Юдейсько-грецька
449 Юдейсько-італійська
456 Аккадська
457 Фінікійська
458 Моавітська
459 Угаритська
460 Аморейська
461 Арабська
462 Ефіопська
463 Інші

[Elazar et al. 1997, 95–100]

Цілком природно, класифікація Давида Елазара й Данієля Елазара налаштована на обробку фондів і колекцій з юдаїки краще за універсальні класифікації. Водночас щодо можливостей класифікації сакральних і пов'язаних з ними текстів юдаїзму з універсальних класифікацій, що давно використовуються в цій царині, як-от УДК і ДКД, то перша, принаймні її вітчизняна версія, значно поступається ДКД.

Сказане стосується, наприклад, біографічних досліджень: у ДКД підрозділ 922.96 використано для класифікації біографій юдейських духовних лідерів, мислителів і т. д. [Dewey et al. 2011c, 884], у “Класифікації юдаїки” під цим кодом збирається уся література біографічного характеру з відповідною деталізацією [Классификация... 2000, 28], а у вітчизняній версії УДК індекс 929 використовується для класифікації біографічних досліджень узагалі.

Низка досліджень визначається за галузевим принципом: наприклад, дослідження, присвячені сіонізму, класифікуються в підрозділі 320 – політичні науки (320.54095694) [Dewey et al. 2011c, 372] або 320.54095654001 у попередніх версіях ДКД [Dewey et al. 1989, Vol. 2, 273], хоча не виключається й класифікація цієї літератури у класі 9 – історичні науки (див. 933.61–67). Інші теми за визначенням прив'язані до відповідних регіонів (наприклад, 956.9 – Сирія, Ліван, Кіпр, Ізраїль, Йорданія), хоч і в межах класу 9, наприклад 956.01–05 – історія Близького Сходу з відповідними історичними періодами [Dewey et al. 2011c, 1018]. Отже, зокрема, ізраїльсько-арабські війни класифікуються саме в межах цих періодів.

Приклад такого підходу можна побачити на матеріалі класифікації досліджень у галузі єврейської містики. Цю класифікацію було розроблено Г. Шолемом на основі ДКД й надалі застосовано для класифікації досліджень у галузі єврейської містики [Goodman 2022]. Відповідну деталізацію можна побачити вище, у частині, присвяченій дослідженням з юдейських містичних учень, де індекси 296.64–296.67 і 296.785–296.787.8 достатньою мірою деталізовані для класифікації цих досліджень.

Зрозуміло, що окремі розділи й підрозділи наявних систем класифікації юдаїки є у вітчизняній версії УДК. Це стосується насамперед класів 2, 8 і 9, але класи 1, 3, 5 і 7, як можна було побачити вище, також містять відповідні індекси, хоча й у значно меншому обсязі. Теоретично навіть під класами й розділами, у межах яких класифікуються праці з природничих і точних наук, можуть збиратися дослідження, де розглядається, наприклад, внесок середньовічних єврейських учених у розвиток таких напрямів знань, як астрономія, медицина або хімія, особливо якщо в цих дослідженнях згадуються містичні уявлення середньовічних учених, тією чи іншою мірою пов'язані з “єврейською думкою”.

Висновки

З огляду на викладене вище можна констатувати, що україномовна версія УДК є фактично адаптованим варіантом міжнародної системи UDC, яка сама багато в чому є результатом розвитку концепції ДКД, а подальша деталізація має узгоджуватися з її основними положеннями, насамперед з десятковим принципом класифікації, хоча розділи цих двох систем часто суттєво відрізняються один від одного.

З використанням концепції ДКД і складених на її основі класифікацій із самого початку простежуються певні риси універсального підходу до класифікації юдаїки. Наприклад, ми не мали на меті класифікувати єврейські мови на основі суто лінгвістичних параметрів – головна мета нашого дослідження полягала в однозначному співвіднесенні тієї чи іншої мови, а отже й дослідження, з контекстом юдаїки, незалежно від того, наскільки використана система класифікації є коректною та послідовною щодо конкретної галузі або напряму знань.

Як показує практика застосування вищенаведених індексів у створенні класифікаційних таблиць, подальша деталізація в межах УДК коректно відповідає головним

положенням останньої, насамперед її базовому десятковому принципу. У перспективі можливе також узгодження підкласів, розділів та підрозділів, пов'язаних з юдаїкою, але запозичених з інших систем класифікації, а також індексів і визначників, як нових, так і таких, що вже наявні в різних класифікаціях, з наявними класами й підкласами УДК, не порушуючи її структуру. Останнє своєю чергою дає змогу дійти **висновку**, що україномовна версія УДК має достатній потенціал для класифікації досліджень у царині юдаїки.

У цьому контексті слід зазначити, що коди україномовної версії УДК багато в чому є подібними до відповідних кодів ДКД. Як приклад можна порівняти підрозділи, присвячені класифікації літератури з юдаїзму, у вітчизняній версії УДК з відповідними підрозділами ДКД, які із семантичного погляду завжди є частиною більшого розділу. Наприклад, 296.507 завжди позначатиме книги для читання з *Галахи*, а не в жодній іншій галузі.

Для визначення теми завжди обирається більш специфічний, тобто “довший”, варіант її назви – наприклад, “фольклорні пісні мовою їдиш” класифіковано як 296.784.1, а не просто 296.784 (фольклорні пісні) [Классификация... 2000, 4]. Як бачимо, спеціальний визначник “1” значно коротший за визначник =492.112.28 у ДКД або =811.112.28 в УДК, але дає змогу, принаймні в контексті юдаїки, класифікувати матеріали, створені мовою їдиш, цілком однозначно.

Варто зазначити, що головна таблиця вітчизняної версії УДК має структуру, досить деталізовану для класифікації відповідної літератури в більшості підрозділів, як-от, наприклад, 26-24 Юдейська Біблія (*Танах*)⁴⁹, 26-254 Рабиністична література⁵⁰, 26-3 Імена в юдаїзмі, 26-4 Юдейська релігійна практика, 26-5 Ритуальна практика, 26-67 Відносини з суспільством, іншими релігіями, 26-7 Організаційна структура юдаїзму, 26-8 Юдейські школи думки й напрями, 26-9 Історія юдаїзму тощо. Тут, як і в згадуваному вище прикладі класифікації юдаїзму в межах ББК, ми не наводимо подальшої деталізації, що її можна побачити в основній таблиці [Універсальна... 2017, 270–274]. Зрозуміло, що більшість підрозділів універсальних класифікацій мають між собою багато спільного, хоча їхня структура зазвичай суттєво відрізняється в таблицях різних класифікацій. Наприклад, підрозділи 296 (1–88) “Класифікації юдаїки” [Классификация... 2000, 17–23] багато в чому збігаються з підрозділами 26-24-26-285 УДК [Універсальна... 2017, 271–272] і 296 (01–8) ДКД [Dewey et al. 2011c, 282–299], маючи водночас кожен свою оригінальну структуру.

Тож **завданням** подальшої роботи щодо деталізації класифікації юдаїки є узгодження назв підрозділів класифікації юдаїки вітчизняної версії УДК з таблицями, прийнятими Консорціумом UDC, а також відповідними назвами ДКД і спеціальних систем класифікації в межах конкретних кодів, що мають стосунок до юдаїки, і на тих рівнях деталізації, які відповідають конкретним потребам класифікації та наявні у вітчизняних еталонних таблицях УДК.

¹ У цій статті ми розглядаємо юдаїку в максимально широкому контексті як об'єднання усіх підходів, зокрема перелічених у [Weinberg 1991].

² Перелік основних класів УДК див., напр.: в [Універсальна... 2017, 3].

³ Індекс (код) – умовне позначення класу засобами нотації класів, що відображає його місце у класифікаційній системі [Короткий тлумачний словник... 2011, 10, 13]. Каталогний індекс – класифікаційний індекс, призначений для зазначення місця документа в систематичному каталозі [Короткий тлумачний словник... 2011, 8]. Простий індекс – класифікаційний індекс, що складається з коду одного класу, не з'єднаного з кодами інших класів [Короткий тлумачний словник... 2011, 19]. Прямий індекс – будь-який простий або комбінований індекс, що позначає поняття, представлене в еталонних таблицях УДК [Короткий тлумачний словник... 2011, 19]. Повний індекс – це класифікаційний індекс, що показує всі

підрозділи каталогу, у якому відображається певний документ [Короткий тлумачний словник... 2011, 17].

⁴ Йдеться про арамейські мови юдейських текстів та спільнот.

⁵ Для спрощення ми вважатимемо такі поняття, як клас, код та індекс, тотожними. Іншими словами, індекс – це умовне позначення класу засобами нотації класів, що відображає його місце у класифікаційній системі [Короткий тлумачний словник... 2011, 10]. З метою уникнення неоднозначності в разі потреби ці поняття доречно уточнювати згідно з контекстом. Цифрова нотація – це нотація, у якій для позначення понять використовують тільки цифри [Короткий тлумачний словник... 2011, 22]. Літерно-цифровою, або змішаною, нотацією називають нотацію, у якій для позначення понять використовують літери та цифри [Короткий тлумачний словник... 2011, 14].

⁶ Під деталізацією індексу розуміють процес приєднання цифрових або літерних нотацій до наявного індексу для позначення конкретніших понять (класу) [Короткий тлумачний словник... 2011, 8].

⁷ Визначник – це індекс допоміжного класу УДК [Короткий тлумачний словник... 2011, 6]. Існують два основних типи визначників – загальні та спеціальні. Загальний визначник можна використовувати для створення складних індексів, приєднуючи їх до будь-яких класів Основної таблиці УДК [Короткий тлумачний словник... 2011, 9]. Незалежний визначник – це загальний визначник, який можна використовувати як самостійний індекс УДК [Короткий тлумачний словник... 2011, 15]. Спеціальний визначник – визначник, який можна використовувати для створення індексів УДК тільки в межах підрозділів одного класу УДК [Короткий тлумачний словник... 2011, 21].

⁸ Постанова КМ України від 22 березня 2017 р. № 177.

⁹ Співвідношення між деякими індексами ББК та УДК, дотичними до юдаїки, можна подивитися у спеціальних виданнях, наприклад: [Таблиця... 2017, 10–12].

¹⁰ Тут ми зберігаємо оригінальні кириличні символи відповідно до таблиць ББК для наукових бібліотек.

¹¹ У пропонованій статті біблійний текст, коли йдеться суто про юдейський канон, позначатиметься загальноприйнятим у межах юдаїки скороченням – *Танах*. Це стосується й назв відповідних біблійних книг. У всіх інших випадках, зокрема й щодо християнського старозавітного тексту, ми використовуємо терміни “Біблія”, “біблійний текст” тощо, включно з назвами окремих книг незалежно від конфесійної належності, канону і т. д. (Див. також наступну примітку).

¹² Загальні праці з єврейської тематики – див. 296.0.

¹³ Загальні праці з єврейської філософії – див. 296.1.

¹⁴ Зведення вказівок, що слугує збереженню нормативів оформлення при переписуванні канонічного тексту *Танаху*.

¹⁵ *Танах* у мистецтві – 755.1.

¹⁶ Цей код бажано супроводжувати мовними визначниками.

¹⁷ П’ятикнижжя загалом у межах УДК збирається під індексом 26-24. Християнський Старий Завіт, у якому порядок книг відповідає їхньому звичайному розташуванню в християнській Біблії, – 27-242/-245.

¹⁸ Книги пророків загалом (в УДК – 26-243).

¹⁹ У цитованій праці на окремі книги (очевидно, через технічну помилку. – О. Х.) наведено два коди, наприклад: Сувій Естер – 26-247.2 і 26-248.6.

²⁰ В УДК Писання загалом. Агіографи класифікуються у 26-246/-247.

²¹ Апокрифи, псевдоапокрифи та псевдоепіграфи класифікуються у 26-248/-249.

²² У межах попередньої версії УДК рукописи Мертвого моря класифікуються дещо інакше:

296.7 Документи Юдейської пустелі

296.71 Тексти й документи, зарховані за заголовками до джерел Юдейської пустелі

296.72 Літургійні й поетичні тексти

296.73 Документи Кумранської общини

296.79 Документи щодо повстання Бар-Кохби [Універсальна... 2000, 164].

Зазначимо, що у “Класифікації юдаїки” під індексом 296.7 збирається література, присвячена повсякденному життю, народним звичаям і фольклору євреїв [Класифікація... 2000, 21–22] (див. вище).

²³ Замість 016.296 у ДКД.

²⁴ Періодичні видання зі спеціальних питань зараховуються до відповідного тематичного підрозділу. Періодичні видання зі спеціальних питань іншими мовами, окрім івриту та їдишу, підрозділяються за допомогою географічного визначника 296.05=..., наприклад 296.054.77 – періодичні видання з єврейської тематики, що видаються в Україні.

²⁵ Підрозділяється аналогічно до підрозділу 370 ДКД [Dewey et al. 2011b, 803–808]. Підручники з окремих предметів див. у відповідних підрозділах класифікації.

²⁶ Див. також: 221.17 Біблійна теологія, 296.4 Етика в юдаїзмі, 296.63 Караїми.

²⁷ У ДКД під цим індексом збирається талмудична література.

²⁸ У ДКД під цим індексом збираються тексти *Мішни* від трактату *Зераїм* до Малих трактатів (296.123.1–7) [Dewey et al. 2011b, 287–288].

²⁹ Див. також: 296.2 – юдейська апологетика, полеміка та антисемітизм; 239.2 – християнська полеміка проти єврейської релігії з теологічного погляду; 296.21 – праці на захист юдаїзму, проти нападів антисемітів.

³⁰ Від “296.64 – юдейський містицизм” до “296.673 – р. Нахман з Брацлава” і від “296.785 – амулети” до “296.787.8 – використання амулетів у народній медицині”.

³¹ Див. також: 296.509 – історія *Галахи*, 913.331 – талмудична археологія.

³² Хрестоматії як навчальні посібники з вивчення івриту – див. індекс 492.487.

³³ Для класифікації мов тут ми намагаємось дотримуватися стандартних кодів та визначників ДКД, які далеко не завжди забезпечують належний рівень деталізації, отже, неминучим є залучення елементів інших систем, хоча комбінування різних систем класифікації і призводить до певної плутанини. Праці, присвячені питанням загального мовознавства, не пов’язані з юдаїкою, класифікуються відповідно до стандартних кодів.

³⁴ За стандартними кодами й визначниками ДКД [Dewey et al. 2011a, 732–761; 2011b, 959–984].

³⁵ Наприклад, 492.43=..., а саме: 492.43=20 – словник іврит-англійський.

³⁶ Книги з івритської граматики не гебраїською підрозділяються за мовами: наприклад, 492.45=20 – івритська граматика англійською.

³⁷ Основний клас – це клас основної таблиці УДК, який подає певну загально визнану гаульз знання. Основними є також усі класи прямого підрозділення, без використання визначників і комбінування індексів [Короткий тлумачний словник... 2011, 16]. Сукупність понять або предметів, об’єднаних за збігом однієї чи кількох ознак та позначених за допомогою цифрового вираження. Класифікаційна ознака – це елемент змісту поняття, який дає підстави для зарахування його до певного класу класифікаційної системи [Короткий тлумачний словник... 2011, 11].

Класи допоміжних таблиць УДК називають допоміжними класами УДК. Їх введено до складу УДК у вигляді таблиць загальних і спеціальних визначників [Короткий тлумачний словник... 2011, 8].

Запис класу являє собою сукупність елементів класифікаційної таблиці, що відображує один клас класифікації. Складається з індексу, опису класу, може містити методичні вказівки, примітки, приклади комбінування, покликання [Короткий тлумачний словник... 2011, 9]. Десяткова класифікація являє собою ієрархічну класифікацію, у якій кожний клас може поділятися на десять підпорядкованих класів (підкласів, розділів, підрозділів) і в якій для позначення класів кожного рівня застосовують індекси, що базуються на десяткових числах [Короткий тлумачний словник... 2011, 8].

³⁸ До індексу творів на єврейську тематику за крайньої потреби можна додавати спеціальний визначник (наприклад, такий, що містить кириличний символ “E”), але якщо контекст задається однозначно, такий визначник буде надлишковим.

³⁹ Мови видань літературних творів на єврейську тематику, що входять до зібрань фонду, варто класифікувати за допомогою стандартних визначників, можливо окрім мов іврит та їдиш.

⁴⁰ Стандартні таблиці ДКД розділюють цю літературу насамперед за хронологічним принципом:

839 Художня література іншими германськими мовами

839.1 Художня література мовою їдиш (1–5):

.1 до 1699

.2 1700–1859

.3 1860–1945

.4 1945–1999

.5 2000– [Dewey et al. 2011c, 807].

⁴¹ Тут ми бачимо підхід, аналогічний зазначеному в попередній примітці:

892 Художня література іншими західносемітськими мовами

892.4 Художня література мовою іврит:

1 до 699

2 700–1699

3 1700–1819

4 1820–1885

5 1885–1947

6 1947–1999

7 2000– [Dewey et al. 2011с, 844].

⁴² Підрозділяється за допомогою географічних визначників, наприклад: 933.547.7 Історія євреїв України; 933.54 Історія євреїв Західної Європи. Див. також: марани – 296.695; полеміка за рівні права – 296.23; полеміка з питання “єврейської влади” – 296.24.

⁴³ До цього підрозділу зараховуються усі праці, що розглядають “єврейське питання” з погляду історії, соціології, психології і т. д., окрім антисемітської та апологетичної літератури.

⁴⁴ Див. також: 933.83 – економічна історія євреїв.

⁴⁵ Праці про внесок і роль євреїв у мистецтві і науці загалом. Див. також: 913.33 – археологія; 296.7 – народна література і фольклор.

⁴⁶ У системі Елазара зараховується до підрозділу 001–099 – біблійні студії.

⁴⁷ У системі Елазара зараховується до підрозділу 100–199 – класична юдаїка, *Галаха* й *мідраші*.

⁴⁸ Аналогічно класифікуються два наступні індекси.

⁴⁹ Див., напр.: [Універсальна... 2017, 271].

⁵⁰ Рабиністична література, *Галаха*, *Агада* з відповідними мідрашами, таргуми, Мішна, Тосефта і т. п. в УДК збираються у 26-254 [Універсальна... 2017, 272].

ЛІТЕРАТУРА

Библиотечно-библиографическая классификация. Таблицы для научных библиотек. Вып. 22. Москва, 1967.

Вильскер Л. Х. Самаритянский язык. Москва, 1974.

Классификация иудаики (краткая редакция). Методические рекомендации и классификационные таблицы в помощь библиотекарям еврейских библиотек. Иерусалим, 2000.

Короткий тлумачний словник термінів з УДК / [уклад.: М. Й. Ахвердова та ін.]. Київ, 2011.

Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації. Постанова КМ України від 22 березня 2017 р. № 177 // **Урядовий портал**. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249842722> (дата звернення: 17.06.2024).

Сукиасян Э. Р. Библиотечно-библиографическая классификация (ББК): современное состояние и перспективы // **Научные и технические библиотеки**, 2020, № 1. DOI: <https://doi.org/10.33186/1027-3689-2020-1-60-75>

Таблиця зіставлення індексів УДК і ББК: УДК станом на 2011 р., ББК – на 1997 р. / уклад. М. Й. Ахвердова [та ін.]. Київ, 2017.

Універсальна десяткова класифікація: у 2 кн.: пер. з англ. Кн. 1. Таблиці. Київ, 2000.

Універсальна десяткова класифікація (УДК): Допоміжні та основна таблиці: (станом на 2011 рік) / пер. з англ., підгот. вид: М. Й. Ахвердова та ін. Київ, 2017.

Хамрай О. О. Бібліотечно-бібліографічна класифікація літератури Фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського // **Рукописна та книжкова спадщина України**. Вип. 29. 2022. DOI: <https://doi.org/10.15407/rksu.29.263>

Dewey M., Comaromi J. P., Beall J., Matthews W. E. **Dewey Decimal Classification and Relative Index.** 20th Ed. Vol. 3: Schedules 600–999. OCLC, 1989.

Dewey M., Mitchell J. S., Beall J., Green R., Martin G., Panzer M. **Dewey Decimal Classification and Relative Index.** 23rd Ed. Vol. 1: Manual. Tables. Dublin, Ohio 2011a.

Dewey M., Mitchell J. S., Beall J., Green R., Martin G., Panzer M. **Dewey Decimal Classification and Relative Index.** 23rd Ed. Vol. 2: Schedules 000-599. Dublin, Ohio 2011b.

- Dewey M., Mitchell J. S., Beall J., Green R., Martin G., Panzer M. **Dewey Decimal Classification and Relative Index**. 23rd Ed. Vol. 3: Schedules 600-999. Dublin, Ohio, 2011c.
- Elazar D. H., Elazar D. J. (With the assistance of R. K. Glasser and R. C. Frischer). **A Classification System for Libraries of Judaica**. Third Edition. Jason Aronson, 1997.
- Freedman V. Making the Dewey Jewey: Gershom Scholem as a Librarian // **Scholar and Kabbalist: The Life and Work of Gershom Scholem**. Leiden, 2018. DOI: https://doi.org/10.1163/9789004387409_013
- Goodman H. Dewey Decimal System Revised for Judaica by Gershom Scholem Classification for Judaica. Jewish National and University Library. Jerusalem. (Selected Classes relevant to Jewish Mysticism and Kabbalah) // **The Journal of Kabbalah Studies (JEC)**. 2022. URL: <http://jec2.chez.com/librarie.htm#DDC> (дата звернення: 24.05.2024).
- Maman A. What is a Jewish language? // **Jewish Languages. Text specimens, grammatical, lexical, and cultural sketches** / edited by L. Edzard and O. Tirosh-Becker. Wiesbaden, 2021.
- UDC: Universal Decimal Classification**. Standard edition. Vol. 1: Systematic tables. British Standards Institution, 2005.
- Weinberg B. H. Defining the scope of Judaica: Complementary problems in bibliographic control and bibliographic organization // **Library Acquisitions: Practice & Theory**. Vol. 15, Iss. 2. 1991. DOI: [https://doi.org/10.1016/0364-6408\(91\)90051-F](https://doi.org/10.1016/0364-6408(91)90051-F)

REFERENCES

- Bibliotечно-библиографическая классификация. Таблицы для научных библиотек* (1967), Issue 22, Kniga, Moscow. (In Russian).
- Vil'sker L. Kh. (1974), *Samaritanskiy yazyk*, Nauka, Moscow. (In Russian).
- Klassifikatsiya iudaiki (kratkaya redaktsiya). Metodicheskiye rekomendatsii i klassifikatsionnyye tablitsy v pomoshch' bibliotekaryam evreyskikh bibliotek* (2000), Jerusalem. (In Russian).
- Korotkyi tlumachnyi slovnyk terminiv z UDK* (2011), Compl. by M. Y. Akhverdova et al., Kn. palata Ukrainy, Kyiv. (In Ukrainian).
- “Pro pryypynennia vykorystannia Bibliotечно-библиографічної класифікації та впровадження універсальної десятикової класифікації. Постанова КМУ України від 22 березня 2017 р. № 177”, in *Uriadovyi portal*, available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249842722> (accessed June 17, 2024). (In Ukrainian).
- Sukiasyan E. R. (2020), “Bibliotечно-библиографическая классификация (BBK): sovremennoye sostoyaniye i perspektivy”, *Nauchnyye i tekhnicheskiye biblioteki*, No. 1, pp. 60–75. (In Russian). DOI: <https://doi.org/10.33186/1027-3689-2020-1-60-75>
- Tablytsia zistavleniia indeksiv UDK i BBK: UDK stanom na 2011 r., BBK – na 1997 r.* (2017), Compl. by M. Y. Akhverdova [et al.], Knyzhkova palata Ukrainy, Kyiv. (In Ukrainian).
- Universalna desiatkova klasyfikatsiia: u 2 kn.* (2000), Transl. from English, Book 1: Tablytsi, Kn. palata Ukrainy, Kyiv. (In Ukrainian).
- Universalna desiatkova klasyfikatsiia (UDK): Dopomizhni ta osnovna tablytsi: (stanom na 2011 r.)* (2017), Transl. from English and compl. by M. Y. Akhverdova et al., Kn. palata Ukrainy, Kyiv. (In Ukrainian).
- Khamray O. O. (2022), “Bibliotечно-библиографічна класифікація літератури Фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського”, *Manuscript and book heritage of Ukraine*, Issue 29, pp. 263–280. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.15407/rksu.29.263>
- Dewey M., Comaromi J. P., Beall J. and Matthews W. E. (1989), *Dewey Decimal Classification and Relative Index*, 20th Ed., Vol. 3: Schedules 600–999, OCLC.
- Dewey M., Mitchell J. S., Beall J., Green R., Martin G. and Panzer M. (2011a), *Dewey Decimal Classification and Relative Index*, 23rd Ed., Vol. 1: Manual. Tables, OCLC Online Computer Library Center, Inc., Dublin, Ohio.
- Dewey M., Mitchell J. S., Beall J., Green R., Martin G. and Panzer M. (2011b), *Dewey Decimal Classification and Relative Index*, 23rd ed., Vol. 2: Schedules 000-599, OCLC Online Computer Library Center, Inc., Dublin, Ohio.
- Dewey M., Mitchell J. S., Beall J., Green R., Martin G. and Panzer M. (2011c), *Dewey Decimal Classification and Relative Index*, 23rd Ed., Vol. 3: Schedules 600-999, OCLC Online Computer Library Center, Inc., Dublin, Ohio.

Elazar D. H. and Elazar D. J. (With the assistance of R. K. Glasser and R. C. Frischer) (1997), *A Classification System for Libraries of Judaica*, Third Edition, Jason Aronson.

Freedman V. (2018), "Making the Dewey Jewey: Gershom Scholem as a Librarian", in *Scholar and Kabbalist: The Life and Work of Gershom Scholem*, Brill, Leiden, pp. 253–271. DOI: https://doi.org/10.1163/9789004387409_013

Goodman H. (2022), "Dewey Decimal System Revised for Judaica by Gershom Scholem Classification for Judaica. Jewish National and University Library. Jerusalem. (Selected Classes relevant to Jewish Mysticism and Kabbalah)", *The Journal of Kabbalah Studies (JEC)*, available at: <http://jec2.chez.com/librarie.htm#DDC> (accessed May 24, 2024).

Maman A. (2021), "What is a Jewish language?", in *Jewish Languages. Text specimens, grammatical, lexical, and cultural sketches*, L. Edzard and O. Tirosh-Becker (eds), Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, pp. 11–57.

UDC: *Universal Decimal Classification* (2005), Standard edition, Vol. 1: Systematic Tables, British Standards Institution.

Weinberg B. H. (1991), "Defining the scope of Judaica: Complementary problems in bibliographic control and bibliographic organization", *Library Acquisitions: Practice & Theory*, Vol. 15, Iss. 2, pp. 155–163. DOI: [https://doi.org/10.1016/0364-6408\(91\)90051-F](https://doi.org/10.1016/0364-6408(91)90051-F)

О. О. Хамрай

Застосування універсальних класифікацій для опису зібрань фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського

Пропонована стаття присвячена вдосконаленню класифікації літератури з юдаїки, як тієї, що зберігається у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ), так і в інших наукових бібліотеках. Україна успадкувала від СРСР значну кількість зібрань літератури у сфері юдаїки, до числа яких належить, зокрема, колекція відділу фонду юдаїки Інституту рукопису НБУВ.

Утім, завдання систематизації, класифікації та каталогізації відповідної літератури досі залишається не до кінця вирішеним. Цей стан речей можна проілюструвати на прикладі класифікації мов відповідних текстів. Зокрема, Універсальна десяткова класифікація (УДК), що знайшла широке використання в сучасній Україні, у межах класу 8 вказує для мови іврит такі можливості класифікації:

811.4 Афразійські, ніло-сахарські, конго-кордофанські, койсанські мови

811.41 Афразійські мови

811.411 Семітські мови

811.411.16 Гебрайська мова (іврит)

811.411.16'02 Біблійна (давньоєврейська) мова

811.411.16'03 Мішнаїтська

811.411.16'04 Рабиністична

811.411.16'08 Сучасний іврит.

А проте потенціал цієї класифікації доволі обмежений, а сама вона використовує поняття, запозичені з різних галузей мовознавства. Наприклад, далеко не всі варіанти мови іврит коректно класифікувати як єврейські мови. З іншого боку, численні єврейські мови не належать до числа семітських і мають класифікуватися в межах відповідних мовних сімей.

Ми не маємо на меті класифікувати єврейські мови на основі суто лінгвістичних параметрів – головна мета нашого дослідження полягає в однозначному співвіднесенні тієї чи іншої мови, а отже й дослідження, з контекстом юдаїки, незалежно від того, наскільки використана система класифікації є коректною та послідовною щодо конкретної галузі або напрямку знань.

Сказане дає змогу зробити висновок, що україномовна версія УДК має достатній потенціал для класифікації досліджень у царині юдаїки.

Ключові слова: біблеїстика; бібліотечно-бібліографічна класифікація; єврейські мови; історія євреїв; юдаїка

Стаття надійшла до редакції 11.07.2024